

Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Sisukokkuvõte

Käibemaksuseaduse (edaspidi *KMS*) eelnõu kohaselt kavandatakse kehtestada makseteenuse pakkujatele kohustus säilitada piiriüleste maksete andmed makse saajate lõikes ja edastada iga kvartali kohta need andmed maksuhaldurile.

Selleks, et hõlmata üksnes neid makseid, mis võivad olla seotud majandustegevusega, on ette nähtud künnis, mis on seotud makse saaja poolt sama makseteenuse pakkuja juures vastu võetud piiriüleste maksete arvuga. Üksnes juhul, kui maksete koguarv ühe makse saaja kohta ületab 25 makset kvartalis, on makseteenuse pakkuja kohustatud säilitama selle makse saaja ja maksete kohta andmeid, mis tuleb edastada maksuhaldurile.

Muudatuse eesmärk on piiriüleste käibemaksupettuste avastamine.

Eelnõuga kavandatud muudatused suurendavad makseteenuse pakkujate halduskoormust, kuid on e-kaubanduse sektori konkurentsivõimele positiivse mõjuga, mille tulemusena käibemaksulaekumine suureneb.

Eelnõu ettevalmistaja

Seaduse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Aet Külasalu (aet.kylasalu@fin.ee, tel 611 3029). Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee, tel 611 3549). Keeleliselt toimetab eelnõu Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (sirje.lilover@fin.ee, tel 611 3638).

Märkused

KMS muudatustega võetakse üle nõukogu direktiiv (EL) 2020/284, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, et kehtestada makseteenuse pakkujatele teatavad nõuded (ELT L 62, 02.03.2020, lk 7–12)¹ (edaspidi *käibemaksudirektiiv*), mille norme liikmesriigid on kohustatud kohaldama alates 1. jaanuarist 2024. a Nimetatud direktiiv on seotud nõukogu määrusega (EL) 2020/283, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 seoses halduskoostöö meetmete tugevdamisega, et võidelda käibemaksupettuste vastu (ELT L 62, 02.03.2020, lk 1–6)². Nimetatud määruse alusel tuleb liikmesriikide maksuhalduritel makseteenuse pakkujatel koguda andmeid ja edastada need CESOPi.

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ega muu menetluses oleva seaduse eelnõuga.

Eelnõuga kavandatakse KMS 2022. a 1. augustil jõustunud redaktsiooni (RT I, 04.06.2022, 12)

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L0284&qid=1662988658202&from=EN>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0283&qid=1666012366283&from=EN>

muudatused.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

2.1. Makseteenuse pakkujatele kehtestatavad nõuded

KMS kavandavad muudatused, mis puudutavad makseteenuste pakkujale kehtestatavat aruandluskohustust, tulenevad käibemaksudirektiivi 2024. aasta 1. jaanuaril kehtima hakkavatest muudatustest. Makseteenuse pakkujatel andmete kogumise põhjuseks on vajadus tõhustada käibemaksupettuste vastast võitlust e-kaubanduses, mille teeb keeruliseks müüjate füüsilise kohaloleku puudumine tarbimisliikmesriikides.

Maksuhalduri kohustus on makseteenuse pakkujatel saadud andmed edastada Euroopa Liidu kesksesse elektroonilisse makseteabe süsteemi (edaspidi *CESOP*). *CESOP*-t puudutav regulatsioon on sätestatud nõukogu määrusega (EL) 2020/283, millega muudetakse määrust (EL) nr 904/2010 seoses halduskoostöö meetmete tugevdamisega, et võidelda käibemaksupettuste vastu ning seda KMS kavandavad muudatused ei puuduta.

Nõukogu direktiiviga (EL) 2017/2455³ kehtestati piiriüleses e-kaubanduses tegutsevatele isikutele uued käibemaksualased kohustused ja uued lihtsustusmeetmed, et aidata ettevõtjatel täita käibemaksualaseid kohustusi teenuste osutamise, kaupade kaugmüügi ja impordi korral, sealhulgas käibemaksu elektrooniline deklareerimine ja tasumine nn ühe akna süsteemi kaudu (deklareerimine ühesainsas liikmesriigis, mitte kõigis tarbimisliikmesriikides). Need meetmed aitavad parandada käibemaksunõuete järgimist, lihtsustades käibemaksusüsteemi. Kuid kõik ettevõtjad ei täida kehtestatud käibemaksualaseid reegleid. Piiriülese e-kaubanduse puhul kohaldatakse tarbimisliikmesriigis maksustamise põhimõtet. Kuna mittemaksukohustuslastest tarbijatel ei ole arvepidamise kohustust, siis on liikmesriikidel vaja vahendeid, mis aitavad tuvastada piiriüleses e-kaubanduses tegutsevaid ettevõtjaid, kes ei täida maksukohustust tarbimisliikmesriigis. Sellest tulenevalt näeb käibemaksudirektiiv alates 2024. aasta 1. jaanuarist ette makseteenuse pakkujatele aruandluskohustuse, mis puudutab piiriüleste tehingute korral makse saajate kohta andmete säilitamist ja nende andmete maksuhaldurile edastamist kord kvartalis. Nõukogu määruse (EL) 2020/283 kohaselt on maksuhalduril kohustus makseteenuse pakkujatel andmeid koguda ühtlustatud tüüpvormi kasutades ja edastada need *CESOP*sse, mille töötab välja Euroopa Komisjon. *CESOP*ile on juurdepääs üksnes Eurofisc'i (võrgustik, mis võimaldab liikmesriikide vahelist piiriülest pettust puudutavat suunatud teavet kiiresti vahetada, töödelda ja analüüsida) kontaktametnikel. Makseandmete kasutamine annab võimaluse tuvastada piiriüleselt kaupade ja teenuste müüjaid.

2.2. Väljatöötamiskavatsuse puudumine

Seaduse eelnõule ei ole eelnenud väljatöötamiskavatsuse koostamist. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punktile 2 ei ole seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus nõutav, kui eelnõu käsitleb Euroopa Liidu õiguse rakendamist ja kui eelnõu aluseks oleva Euroopa Liidu õigusakti eelnõu menetlemisel on sisuliselt lähtutud lõikes 1 sätestatud nõuetest. Nõukogu direktiivi (EL) 2020/284, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, põhimõtete rakendamiseks tuleb liikmesriikidel võtta vastu vajalikud normid ja avaldada need hiljemalt 2023. aasta 31. detsembriks. Nimetatud direktiivi üle võtmine järgides direktiivis

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02017L2455-20200818&qid=1662988728002&from=EN>

sätestatud tähtaega on liikmesriigile kohustuslik ning selles osas ei ole liikmesriigile jäetud diskretsiooni.

Makseteenuse pakkujatele teatavate nõuete kehtestamise mõju on hinnatud Euroopa Komisjoni dokumendis KOM(2018) 488 lõplik⁴.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

3.1. Eelnõu § 1 punkt 1 - KMS § 36¹

KMS kavandatakse täiendada §-ga 36¹, millega kehtestatakse makseteenuse pakkujatele kohustus pidada piiriülest maksete kohta arvestust ja edastada selliste maksete kohta teavet maksuhaldurile.

Makseteenuse pakkuja on kohustatud säilitama ja edastama elektrooniliselt maksuhaldurile iga kvartali kohta kvartalile järgneva kuu lõpuks teabe piiriülest maksete kohta, kui samale saajale on tehtud rohkem kui 25 piiriülest makset. Kui sama makse saajat puudutab 25 piiriülest makset või vähem, siis sellisel juhul teabe edastamise kohustust ei teki. Samas kui piiriülest maksete arv sama saaja kohta kvartalis on rohkem kui 25, siis tuleb edastada teave kõikide selles kvartalis toimunud maksete kohta, mis puudutab sama saajat, mitte üksnes maksete kohta, mis ületavad 25 piiri.

Teabe säilitamise ja maksuhaldurile edastamise kohustust kohaldatakse KMS § 36¹ lõike 6 punktis 1 nimetatud Eestis asutatud ja tegutsevatele makseasutustele ja e-raha asutustele, välisriigi makseasutuste ja välisriigi e-raha asutuste filiaalidele Eestis ning teistele Eestis makseteenuseid ja e-raha teenuseid pakkuvatele isikutele, ehk isikutele, kellele kohaldatakse makseasutuste ja e-raha asutuste seadust (edaspidi *MERAS*).

Makset käsitatakse piiriülesena, kui maksja asub ühes liikmesriigis ja makse saaja teises liikmesriigis või ühendusevälises riigis. Kui maksja asub ühendusevälises riigis ja saaja asub liikmesriigis, ei teki makseteenuse pakkujal aruandluskohustust. Seega, piiriülese maksega on tegemist juhul, kui makse saaja asub Eestis ja maksja asub teises liikmesriigis või kui maksja asub Eestis, kuid makse saaja asub ühendusevälises riigis.

Näiteks kui äriühingu LHV-s avatud pangakontole laekub makseid teistes Euroopa Liidu riikides asuvatest pankadest, siis tegemist on piiriülest maksetega ja LHV on kohustatud esitama andmed maksuhaldurile. Samuti tuleb LHV'l esitada andmed maksete kohta, mis tehakse LHV's avatud kontodelt ühendusevälistesse riikidesse, näiteks kui äriühing teeb LHV pangakontolt ülekande makse saaja Norras asuva panga pangakontole.

Maksja ja makse saaja asukoht määratakse kindlaks vastavalt lõikes 7 sätestatud kriteeriumitele.

Makse saaja makseteenuse pakkuja on kohustatud säilitama ja edastama maksuhaldurile teabe makse saaja ja makse kohta, kui maksja asub teises liikmesriigis. Kui makse saaja on ühendusevälise riigi isik, siis tuleb makseandmed säilitada ja maksuhaldurile edastada ka juhul, kui maksja asub Eestis, kuna ka sellisel juhul on tegemist piiriülese maksega.

Makse maksja makseteenuse pakkuja on kohustatud säilitama ja edastama maksuhaldurile teabe makse saaja ja makse kohta üksnes juhul, kui makse saaja makseteenuse pakkuja asub ühendusevälises riigis.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0488>

Kui näiteks Eestis asuv klient tellib kaupa Saksamaa e-poest ja tasub kauba eest tehes ülekande oma LHV kontolt e-poe Saksamaal avatud kontole, ei pea LHV selle makse kohta andmeid esitama. Küll aga peab need andmed oma maksuhaldurile esitama müüja pank Saksamaal. Samuti tuleb andmed esitada LHV'l juhul, kui Eesti klient tellib kaupa nt USA e-poest ja makse tehakse LHV kontolt USA panga kontole.

Kui tegemist on Eesti e-poeaga, kelle LHV kontole laekub makseid väljastpoolt Eestit, on LHV'l infokohustus maksete osas, mis pärinevad nt Saksamaalt, kuid mitte maksete osas, mis pärinevad nt USA'st.

Vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1504, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EL) nr 904/2010 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses keskse elektroonilise makseteabe süsteemi (CESOP) loomisega, et võidelda käibemaksupettuste vastu⁵, esitatakse teave XML-vormingus vastavalt määruse lisas toodud andmetabelile „Elektrooniline vorm andmete edastamiseks“.

Andmeloetelu on järgmine:

1) BIC või muu äriühingu tunnuscode, millega identifitseeritakse makseteenuse pakkuja. Märgitakse makseteenuse pakkuja tunnuscode BIC, millega üheselt identifitseeritakse makseteenuse pakkuja ja mille elemendid on kindlaks määranud Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon, või mistahes muu tunnuscode, mis üheselt mõistetavalt identifitseerib makseteenuse pakkuja, kes edastab andmeid – nt äriregistri code.

2) makse saaja nimi või ärinimi

Siin märgitakse kõik makse saaja kohta makseteenuse pakkujale teadaolevad nimed.

3) olemasolu korral makse saaja maksukohustuslasena registreerimise number või muu makse saajat identifitseeriv number

Märgitakse kõik saaja kohta teadaolevad maksustamisega seotud numbrid, näiteks käibemaksukohustuslasena registreerimise number, maksukohustuslasena registreerimise number või mis tahes muu number, mis võimaldab isikut identifitseerida, sh äriregistri code.

4) IBAN või selle puudumisel muu tunnus, millega üheselt identifitseeritakse makse saaja ja tema asukoht

Märgitakse makse saaja maksekonto IBAN. Kui see pole kättesaadav, siis mistahes muu indikaator, nt e-raha konto, SWIFTi registreerimisnumber jne.

5) BIC või muu äriühingu tunnuscode, millega identifitseeritakse makse saaja nimel tegutsev makseteenuse pakkuja ja tema asukoht, kui makse saajale laekuvad rahalised vahendid, kuid tal endal ei ole maksekontot

Märgitakse makse saaja nimel tegutseva makseteenuse pakkuja tuvastav tunnuscode BIC, või selle puudumisel mis tahes muu ettevõtte tunnuscode, mis identifitseerib makse saaja nimel tegutseva makseteenuse pakkuja juhul, kui puuduvad punktis 4 nimetatud andmed makse saaja kohta.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R1504&qid=1664970386433&from=EN>

Punktis 5 nõutavad andmed on üldjuhul samad mis punktis 1. Punktis 1 märgitakse makseteenuse pakkuja andmed ja punktis 5 makse saaja nimel tegutseva makseteenuse pakkuja andmed, mis võivad olla erinevad, kui makse tehakse ühendusevälisesse riiki.

6) olemasolu korral makse saaja aadress

Märgitakse kõik makseteenuse pakkujale saadaolevad makse saaja aadressid. Aadressid võivad sisaldada näiteks juriidilist aadressi, tegevuskoha aadressi, e-posti aadressid, veebilehe aadressi või IP-aadressi. Aadress märgitakse nii täpselt, kui see on makseteenuse pakkujale teada. Aadress võib asuda ka teises riigis kui saaja üks maksekontodest (IBAN).

Makse saaja aadressi andmed märgitakse juhul, kui makseteenuse pakkujal on need olemas.

7) märke tagasimakse kohta

Märgitakse, kui makse on tagasimakse. Tagasimaksed võivad olla tehnilised või nt kaubanduslikud või mis tahes muud tüüpi tagasimaksed, kui makseteenuse pakkuja on sellest teadlik.

8) makse või tagasimakse tegemise kuupäev ja kellaaeg

Märgitakse maksetehingu või tagasimakse tegemise kuupäev ja kellaaeg.

9) makse või tagasimakse summa ja vääring

Märgitakse makse või tagasimakse kogusumma ja vääring. Kui vääring muutub, siis märgitakse makse summa enne broneerimist ja vääringu konverteerimist mis tahes makseteenuse pakkuja poolt algses vääringus.

10) makse saaja või tema nimel saadud makse päritoluliikmesriik, asjakohasel juhul tagasimakse sihtkohaks olev liikmesriik ning teave, mida kasutati makse või tagasimakse päritolu või sihtkoha kindlakstegemiseks

Märgitakse makse saaja või tema nimel saadud makse maksja asukoha liikmesriik, asjakohasel juhul tagasimakse sihtkohaks olev liikmesriik ning teave, mida kasutati makse või tagasimakse päritolu või sihtkoha kindlakstegemiseks arvestades käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestades põhimõtteid. Makse või tagasimakse tegija asukoht määratakse mistahes andmeelementide nagu IBAN, aadress, kaardi number jne alusel, sõltuvalt sellest, mis kõige täpsemini vastab maksja või tagasimakse tegija tegelikule asukohale.

11) viide, millega üheselt identifitseeritakse makse

Märgitakse kõik viited, mis üheselt identifitseerivad maksetehingu.

Kui saadaval on mitu tehinguidentifikaatorit, tuleb märkida viide, mis edastatakse makseahelas ja mis on makseahelas teistele makseteenuse pakkujatele kättesaadav. Tagasimakse korral märgitakse tagastustehingu ID ja viide algsele tehingule.

12) teave kaupleja ruumides makse algatamise kohta

Märgitakse viide, kui makse on algatatud füüsiliselt makse saaja ruumides, ehk et tegu pole veebimaksega.

Täpne andmeelementide kirjeldus on kättesaadav komisjoni juhises „Guidelines for the reporting of payment data from payment service providers and transmission to the Central Electronic System of Payment information (CESOP)”⁶.

⁶ <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2022-10/CESOP-%20Guidelines%20for%20reporting.pdf>

Lõikes 2 sätestatakse makseteenuste arvu arvutamise põhimõtted. Makseteenuste arv arvutatakse makse saaja asukoha põhisel. Makse saaja asukoht määratletakse vastavalt lõikele 7 maksekonto IBANi või muu tunnusega. Näiteks kui makse saajal on pangas avatud mitu kontot, millele laekub makseid teistest Euroopa Liidu riikidest, siis arvutatakse maksete arv kokku saajapõhiselt, mitte kontopõhiselt.

Kui maksekontol on mitu omanikku ja nendel omanikel on ka eraldi maksekontod, siis sellisel juhul makseteenuste arvu arvutamisel erinevate kontodega seotud makseteenuseid omaniku kohta kokku ei arvestata.

Kui makseteenuse pakkujal on tegevuskohad mitmes liikmesriigis, siis igaüks neist arvutab maksete arvu eraldi ja ei konsolideeri oma tehinguid. Sama kehtib ka juhul, kui makseteenuse pakkuja osutab makseteenuseid eri liikmesriikides agentide kaudu või otse.

Lõike 3 kohaselt on makseteenuse pakkuja kohustatud lõikes 1 loetletud andmeid säilitama elektrooniliselt kolm kalendriaastat alates selle kalendriaasta lõpust, millal makse tehti.

Lõike 4 kohaselt tuleb maksuhaldurile teave esitada iga kvartali kohta kvartalile järgneva kuu lõpuks, ehk 30. aprillil, 31. juulil, 31. oktoobril ja 31. jaanuaril. Teave tuleb esitada maksuhalduri e-teenuse keskkonnas. Juhul kui piiriüleste maksete arv samale saajale ei ületa 25 ja seega teabe esitamise kohustust ei teki, siis tuleb seda makseteenuse pakkujal maksuhalduri e-teenuse keskkonnas kinnitada. Sellise kinnituse esitamise kohustus on üksnes isikul, kellel on tegevusluba teabe esitamise kohustusega hõlmatud makseteenuste osutamiseks.

Vastavalt lõikele 5 ei ole maksja makseteenuse pakkuja kohustatud makseteenuse kohta säilitama ega edastama andmeid piiriüleste maksete kohta, kui makse saaja makseteenuse pakkujatest vähemalt üks omab asukohta liikmesriigis, sealhulgas Eestis. Sellisel juhul on makseteenuse andmete säilitamise ja edastamise kohustus makse saaja makseteenuse pakkujal. Samas makseteenuste arvu arvutamisel arvestatakse makset samale saajale teise liikmesriiki.

Seega, kui maksja makseteenuse pakkuja teeb maksetehingu makse saajale, kellel on maksekonto nii ühendusevälises riigis kui ka teises liikmesriigis ning nendele kontodele kokku on kvartalis tehtud rohkem kui 25 makset, siis maksja makseteenuse pakkuja on kohustatud säilitama ja edastama teabe üksnes ühendusevälisesse riiki tehtud maksete kohta sõltumata sellest, kas ühendusevälisesse riiki tehtud maksete arv ületas 25 makset või mitte, kuna piiriüleste maksete arvu arvestusse hõlmatakse ka maksed makse saaja teises liikmesriigis asuvale maksekontole. Näiteks kui Eestis asuvad kliendid teevad LHV kontodelt ülekandeid e-poe ostetud kaupade eest tasumiseks e-poe Norras asuvas pangas avatud kontole ja sama e-poe Lätis asuva panga kontole, siis 25 makse lävendi arvutamiseks loetakse kokku nii Norras kui Lätti tehtud maksed. Andmed peab LHV aga esitama üksnes Norras asuva panga kontole tehtud maksete kohta.

Lõikes 6 sätestatakse §-s 36¹ kasutatavad mõisted.

Lõike 6 punktis 1 defineeritakse makseteenuse pakkujad viidates MERAS § 3 lõike 6 punktidele 1–4. Makseteenuse pakkujad on:

- makseasutused ja e-raha asutused MERAS tähenduses;
- krediidasutused ja nende filiaalid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta artikli 4 lõike 1 punktide 1 ja 17 tähenduses;
- postiteenuse osutaja, kes osutab finantsteenuseid postiseaduse § 36 tähenduses.

Makseasutus on äriühing, kelle püsiv tegevus on makseteenuse osutamine. E-raha asutus on aktsiaselts või osaühing, kelle püsiv tegevus on enda nimel e-raha väljastamine. E-raha on elektroonilisel kandjal (edaspidi *e-raha seade*) säilitatav rahaline väärtus, mis väljendab rahalist nõuet selle väljaandja vastu ja mis vastab kõigile järgmistele tingimustele:

- 1) seda väljastatakse rahalise sissemakse eest saadud summa nimiväärtuses;
- 2) seda kasutatakse maksevahendina maksetehingute tegemiseks võlaõigusseaduse § 709 lõike 6 tähenduses;
- 3) seda aktsepteerib maksevahendina vähemalt üks isik, kes ise ei ole selle e-raha väljastaja.

Postiseaduse § 36 kohaselt on universaalse postiteenuse osutajal kohustus osutada oma postivõrgu vahendusel üle Eesti järgmisi finantsteenuseid:

- 1) pensionide ja toetuste väljamaksmine;
- 2) rahasiirded.

Makseteenuse pakkujana käsitatakse MERAS tähenduses ka internetipõhist kauplemiskohta, mis tegutseb nii maksja kui saaja nimel, välja arvatud juhul, kui klientide rahalisi vahendeid ei hoita ühelgi ajahetkel internetipõhist kauplemiskohta omava isiku kontol.

Lõike 6 punktis 2 defineeritakse makseteenus, milleks on makseteenuse pakkujate poolt MERAS § 3 lõike 1 punktides 3–6 nimetatud järgmised teenused:

- 1) maksetehingu täitmine, sealhulgas rahaliste vahendite ülekandmine makseteenuse pakkuja juures avatud maksekontole;
- 2) maksetehingu täitmine, kui rahalised vahendid on makseteenuse pakkuja kliendile antud laenuna;
- 3) võlaõigusseaduse § 709 lõikes 8 nimetatud makseinstrumentide väljastamine ja maksetehingute vastuvõtmine;
- 4) rahasiire.

Lõike 6 punkti 3 kohaselt käsitatakse maksena maksetehingut võlaõigusseaduse tähenduses arvestades MERAS §-s 4 sätestatud erisusi. Võlaõigusseaduse § 709 lõike 6 kohaselt on maksetehing maksja, maksja nimel või makse saaja algatatud rahaliste vahendite sissemakse, ülekandmine või väljamaksmine, sõltumata selle aluseks olevast maksja ja saaja vahelisest õigussuhtest. MERAS §-s 4 on sätestatud tehingud, mida ei käsitata maksetehingutena, näiteks maksetehingud, mis tehakse üksnes sularahas otse maksjalt saajale ilma mis tahes vahendava sekkumiseta; sularaha valuutavahetusteenus, mille puhul raha ei hoita maksekontol; paberil vautšeritel või tšekkidel põhinevad tehingud; teenused, mis põhinevad üksnes piiratud viisil kasutataval makseinstrumendil.

Lõike 6 punkti 4 kohaselt maksjana ja makse saajana käsitatakse maksjat ja makse saajat võlaõigusseaduse tähenduses. Tulenevalt võlaõigusseaduse § 709 lõikest 5 on maksja isik, kellele on avatud maksekonto ja kes annab maksejuhise maksekonto debiteerimiseks, või kui maksekontot ei ole, isik, kes annab maksejuhise. Saaja on isik, kes on maksejuhise kohaselt soodustatud isik.

Lõike 6 punkti 5 kohaselt käsitatakse maksekontona maksekontot võlaõigusseaduse tähenduses. Võlaõigusseaduse § 704 lõike 4 kohaselt on maksekonto makseteenuse kliendi nimel maksetehingute täitmiseks peetav konto.

Lõike 6 punktide 6 ja 7 kohaselt on IBAN ja BIC määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 260/2012, millega kehtestatakse eurodes tehtavatele krediit- ja

otsekorraldustele tehnilised ja ärilised nõuded ning muudetakse määruse (EÜ) nr 924/2009 EMPs kohaldatav tekst (ELT L 94, 30.03.2012, lk 22-37) artikli 2 punktides 15 ja 16. Vastavalt nimetatud määruse artikli 2 punktile 15 on IBAN rahvusvaheline maksekonto tunnus, millega üheselt identifitseeritakse konkreetne maksekonto liikmesriigis ja mille elemendid on kindlaks määranud Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon. Vastavalt määruse artikli 2 punktile 16 on BIC makseteenuse pakkuja tunnuskood, millega üheselt identifitseeritakse makseteenuse pakkuja ja mille elemendid on kindlaks määranud Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon.

Lõikes 7 sätestatakse põhimõtted maksja ja makse saaja asukoha määramiseks. Kui makseteenuse pakkujal on erinevad identifikaatorid, mis pakuvad makse saaja osas erinevaid asukohti, peab ta valima identifikaatori, mis kajastab kõige paremini saaja asukohta.

Näiteks, kui e-raha asutusel on IBAN, mille riigikood erineb tema kliendi poolt antud aadressist ja mis on kinnitatud ametlike dokumentidega (ID-kaart, pass, juhiluba jne), peab makseteenuse pakkuja määrama kliendi asukoha vastavalt kliendilt saadud dokumentides kajastatud infole.

3.2 Normitehnilist märkust muudetakse, lisades viited üle võetavatele direktiividele.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Euroopa Liidu õigusallikate ja KMS muudatuste võrdlustabel on toodud seletuskirja lisas 1.

6. Seaduse mõjud

Eelnõuga kavandatavad muudatused on majandusliku mõjuga ja mõju on ka riigiasutustele. Halduskoormuse kasv puudutab makseteenuse pakkujaid.

Eeldatavat olulist sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, mõju regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele ei tuvastatud.

6.1. Kavandatav muudatus: makseteenuse pakkujate aruandluskohustus

Mõju valdkond 1: majanduslik mõju.

Mõju sihtrühm: makseteenuse pakkujad.

Mõju kirjeldus: Eelnõu kohaselt kehtestatakse makseteenuse pakkujatele kohustus säilitada ja iga kvartali kohta edastada piiriüleste maksete andmed makse saajate lõikes, kui samale makse saajale on tehtud rohkem kui 25 makset kvartalis. Andmete edastamiseks kasutatakse Maksu- ja Tolliameti välja töötatavat elektroonilist tüüpvormi. Makseteenuse pakkujate edastatavad andmemahud erinevad sõltuvalt makseteenuse pakkuja suuruselt.

Järeldus mõju olulisuse kohta: makseteenuse andmete säilitamise ja esitamise kohustuse täitmine eeldab makseteenuse pakkujalt nii ühekordseid kui ka alalisi kulutusi, mis on seotud IT-arenduse välja töötamise ja hooldusega, mis võimaldab vajalikke makse andmeid koondada ja edastada. Olenevalt makseteenuse pakkuja suuruselt võib edastatavate andmete maht oluliselt erineda. Suuremate makseteenuse pakkujate puhul võib see ulatuda 100 000 kirjeni.

Samas toimub andmete edastus automatiseeritult, mis pikemas perspektiivis ei peaks makseteenuse pakkujate halduskoormust oluliselt mõjutama.

Arvestades, et kohustus esitada makse saajate ja maksete kohta andmeid on liiduülene, ehk see kohustus puudutab kõiki Euroopa Liidu makseteenuse pakkujaid, kelle esitatud andmed edastatakse kesksesse elektroonilisse makseteabe süsteemi CESOP, siis makseteenuse pakkujaid puudutav aruandluskohustus puudutab otseselt e-kaubanduse turgu Eestis ja on sellele positiivse mõjuga, kuna makseteenuse pakkujate Eestis maksuhaldurile edastatavate andmete ja CESOPst saadava info alusel paraneb maksuhalduri võimekus tuvastada Eestis e-kaubanduses tegutsevaid nii välisriigi kui Eesti isikuid, mille tulemusena sektoris väheneb ebavõrdne konkurents.

Mõju ulatust ja avaldumise sagedust võib pidada keskmiseks, kuna tegemist on uue lisanduva kohustusega säilitada ja edastada piiriüleste maksete andmeid regulaarselt iga kvartali kohta.

Mõjutatud sihtrühma suurus: Finantsinspektsiooni turuosaliste registri andmete alusel tegutseb Finantsinspektsiooni poolt väljastatud tegevusloa alusel kokku 27 makseasutust, e-raha asutust ja krediidasutust. Lisaks tegutsetakse Eestis filiaalina või piiriüleselt. Piiriüleselt Eestis teenust osutavate finantsasutuste üle teeb järelevalvet vastava riigi järelevalveasutus. Finantsinspektsiooni veebilehel asuvasse registrisse on kantud isikud, kellel on õigus makseteenust Eestis osutada. Sellist infot, kes registrisse kantud isikutest tegelikult Eestis piiriüleselt teenust osutavad, ei koguta. Muudatustega kehtestatav aruandluskohustus puudutab ka Eesti Posti.

Mõju valdkond 2: mõju riigiasutuste korraldusele.

Mõju sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet.

Mõju kirjeldus: Eelnõu kohaselt kohustub Maksu- ja Tolliamet vastu võtma makseteenuse pakkujatele edastatava teabe ning edastama selle komisjoni loodavasse ja hallatavasse kesksesse elektroonilisse makseteabe süsteemi CESOP. Andmed edastatakse elektroonilise tüüpvormi abil. Andmeid kasutatakse riskianalüüsiks.

Töökoormuse tõus on seotud muudatuse jõustumisega seotud IT-lahenduste välja töötamisega ning suureneva teavituse- ja selgitustöö vajadusega.

Mõju ulatus on keskmine. Muudatus mõjutab maksuhalduri töökoormust ja see võib kaasa tuua vajaduse suurendada maksuhalduri analüüsi- ja järelevalve võimekust, sealhulgas audiitorite arvu.

Mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna maksumaksjate teavitustöö ja kontrollitegevus on maksuhalduri igapäevane töö, kuid seoses kehtima hakkavate muudatustega on vahetult muudatustele eelneval ja järgneval perioodil teavitustegevuse vajadus suurem. IT-lahenduste väljatöötamisega seotud töökoormuse tõus on ühekordne. Pikemas perspektiivis IT-arenduste hooldus- ja jätkuarendus mõningal määral maksuhalduri töökoormust suurendavad. Nimetatud kulud on välja toodud punktis 7.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Regulatsiooni rakendamine eeldab Maksu- ja Tolliametile IT-arenduste tegemist, millega kaasnevad kulud. Maksu- ja Tolliameti hinnangul on IT-arenduse kogukulu 2023. aastal 1,5 mln eurot ning selle iga-aastane jätkuarenduste ja hoolduskulu 40 tuhat eurot. Kulud kaetakse Maksu- ja Tolliameti eelarvest. Vahendid selleks on Maksu- ja Tolliametile eraldatud.

Alates 2024. aasta 1. jaanuarist kehtima hakkav liiduülene makseteenuse pakkujate aruandluskohustus suurendab maksuhalduri analüüsivõimekust, mis omakorda suurendab maksutuluseid.

Oluline on see, et piiriülese makse saajate kohta toimub info kogumine liiduüleselt. Üksnes Eestis kogutavate andmete alusel saab tuvastada Eesti isikuid, kes tegutsevad e-kaubanduses ning seetõttu annab see üksnes osalise info Eestis e-kaubanduses tegutsevate isikute ja nende Eestis tekkiva käibe kohta. Teiste riikide e-kaubanduses tegutsevate isikute kohta, kes müüvad kaupu Eesti tarbijatele, saab maksuhaldur infot komisjoni loodavast ja hallatavast kesksest elektroonilisest makseteabe süsteemist CESOP, kuhu EL liikmesriikide maksuhaldurid edastavad oma riigis asutatud ja tegutsevatelt makseteenuse pakkujalt kogutud info makse saajate kohta. CESOP-isse esitatakse piiriülese makse saaja kohta andmed, kui makse saaja on kvartalis saanud rohkem kui 25 piiriülest makset. Makse saajale laekunud piiriüleste maksete arv on oluline seetõttu, et andmeid kogutaks ja esitataks üksnes isikute kohta, kes tõenäoliselt tegelevad majandustegevusega.

Muudatuse mõju suurust käibemaksulaekumisele on keeruline hinnata, kuna hetkel ei koguta ega pole kättesaadavad sellised andmed, mille alusel oleks võimalik seda hinnata.

8. Rakendusaktid

Eelnõuga kavandatud muudatused toovad kaasa vajaduse muuta Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määrust nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“. Rakendusakti kavand on toodud seletuskirja lisa 2.

9. Seaduse jõustumine

Seaduse muudatused on planeeritud jõustuma 2024. aasta 1. jaanuaril arvestades, et nõukogu direktiiviga (EL) 2020/284 sätestatud põhimõtteid peavad liikmesriigid alates sellest kuupäevast kohaldama.

10. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ning arvamuse avaldamiseks Maksu- ja Tolliametile, Finantsinspeksioonile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Pangale, Eesti Pangaliidule, Eesti Kaupmeeste Liidule, Eesti E-kaubanduse Liidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile ning Eesti Postile.

Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu
seletuskirja lisa 1

Euroopa Liidu õigusallikate ja käibemaksuseaduse muudatuste võrdlustabel
Euroopa Liidu õigusallika nimetus ja rekvisiidid

Nõukogu direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1-118).

Käibemaksuseaduse sätte käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõus	EL õigusallika nõue	Vastavus EL õigusallikale
§ 36 ¹ lõige 1	Art 243b (1) ja (2) 1. lõik; art 243d	Vastab.
§ 36 ¹ lõige 2	Art 243b (2) 2. lõik	Vastab.
§ 36 ¹ lõige 3	Art 243b (4) a)	Vastab.
§ 36 ¹ lõige 4	Art 243b (4) b)	Vastab.
§ 36 ¹ lõige 5	Art 243b (3)	Vastab.
§ 36 ¹ lõige 6	Art 243a punktid 1-5 ja 8-10	Vastab.
§ 36 ¹ lõige 7	Art 243c	Vastab.

MÄÄRUS

Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ muutmine

Määrus kehtestatakse maksukorralduse seaduse § 17 lõike 1 alusel.

§ 1. Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruses nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ tehakse järgmised muudatused:

1) määrust täiendatakse §-ga 32³ järgmises sõnastuses:

„§ 32³. Makseteenuste pakkuja aruannete rakendus

(1) Makseteenuste pakkuja aruannete rakenduse ametlik lühend on CESOP.

(2) Makseteenuste pakkuja aruannete rakendusse kantakse andmed, mis on ette nähtud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/1504, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EL) nr 904/2010 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses keskse elektroonilise makseteabe süsteemi (CESOP) loomisega, et võidelda käibemaksupettuste vastu (ELT L 235, 12.09.2022, lk 19–27), lisas.“;

2) paragrahvi 58 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „27–32,“ tekstiosaga „27–32, 32³,“;

3) paragrahvi 63 lõiget 2 täiendatakse punktiga 1¹ järgmises sõnastuses:
„1¹) kolm kalendriaastat – §-s 32³ nimetatud alamregistri andmete puhul;“;

4) paragrahvi 63 lõike 3 teises lauses asendatakse tekstiosa „punktides 2–6“ tekstiosaga „punktides 1¹–6“;

5) paragrahvi 74 lõike 2 punktis 7 asendatakse tekstiosa „29–32,“ tekstiosaga „29–32, 32³,“.

§ 2. Määrus jõustub 2024. aasta 1. jaanuaril.

(allkirjastatud digitaalselt)
Kaja Kallas
Peaminister

(allkirjastatud digitaalselt)
Annely Akkermann
Rahandusminister

(allkirjastatud digitaalselt)
Taimar Peterkop
Riigisekretär